

DOKUMENTI IZ PVO KOJI SE OBRAĐUJU PRI SASTAVLJANJU I REŠAVANJU ZADATAKA

Za uspešno rešavanje operativno-taktičkog zadatka potrebno je da bude dobro sastavljen. Pošto je to vrlo kompleksan i komplikovan posao, s pravom bi se moglo očekivati da se ovom pitanju posvećuje i posebna pažnja u našoj nastavnoj i ostaloj vojnoj literaturi. Međutim, potraže li se odgovori na mnoga ne baš jednostavna pitanja, videće se da nema literature koja se šire bavi ovom problematikom, a ona koja postoji obično je suviše načelna i „opštevojna”. Naime, posebno se oseća nedostatak literature koja obrađuje problematiku rodova u zajedničkim zadacima združenih jedinica KoV. Takav je slučaj npr. i sa obradom dokumentacije iz PVO pri sastavljanju i rešavanju zajedničkih zadataka, na primer, u armiji. Otuda nije redak slučaj da je sadržaj dokumenata iz PVO u sličnim operativnim zadacima različit po broju i problemima koji se u njima obrađuju, iako su nastavna pitanja i nastavni ciljevi isti. Ovo može znatno umanjiti uspeh nastave jer ne postoji jednako (načelno) gledanje na iste probleme u istim situacijama.

Iako broj i sadržaj dokumenata predstavlja samo deo široke problematike sastavljanja i rešavanja zadataka, mislim da bi ujednačavanja gledišta i na ovom području poboljšalo obuku starešina. Zato ću, koristeći se iskustvima stečenim u sastavljanju zadataka, izneti neka mišljenja o tome koje *radne i borbene dokumente iz PVO* treba razraditi pri sastavljanju operativnih zadataka i koja pitanja najčešće treba obuhvatiti njihovim sadržajem (bilo pri sastavljanju ili rešavanju) ukoliko se želi postići odgovarajući nastavni cilj i maksimalan stepen obuke. Pri tome ću (načelno) razmotriti i pojedine elemente iz organizacionog procesa (procenu, predlog i sl.), čija pismena obrada nije uvek obavezna, ali je često celishodna.

DOKUMENTI IZ PVO U OPERATIVNIM ZADACIMA JEDINICA KoV

Broj radnih i borbenih dokumenata iz PVO koji se najčešće obrađuju u zajedničkim zadacima armije zavisice od opšte namene i obima zadatka. Iskustva pokazuju da je najveći broj dokumenata iz PVO potreban kada se pri rešavanju zadatka predviđa razrada

celokupnog organizacionog procesa u pripremnom delu operacije i razrada dinamike operacije. Zato ću baš taj slučaj, kao najkompleksniji, razmotriti u ovom članku.

U takvom (zajedničkom) zadatku koji obično ima nekoliko nastavnih celina (osnovni zadatak sa priložima rodova, vidova i službi; dokumentaciju o proceni situacije i donošenju odluke; dokumentaciju o planiranju i komandovanju i dokumentaciju o dinamici operacije), obrada dokumenata iz PVO mora odgovarati opštoj zamisli izvođenja obuke. Iskustva pokazuju da za takav slučaj treba obraditi sledeće dokumente iz PVO:

1. *Prilog za PVO* koji se daje uz osnovni zadatak. U njemu su potrebni podaci o PVO koji su neophodni za opšte rešavanje zadatka i posebno rešavanje problematike PVO.

2. *Zaključke iz procene i predlog za PVO* jer su neophodni za daljnju i potpunu obradu zadatka, te ih razrađivač obično pismeno obrađuje kao deo elaborata za opštu procenu i odluku.

3. *Plan i naređenje za PVO* su dva najvažnija dokumenta koja obično razrađuje rešavalac, pa je nužno da ih obradi i razrađivač. Pored ova dva dokumenta, iz dela planiranja i komandovanja, organ PVO učestvuje u obradi *zajedničkih (opštevojnih) dokumenata* te se i u elaboratu zadatka ti dokumenti popunjavaju podacima iz PVO.

4. *Dokumenti (delovi) iz PVO u supozicijama* čine obično prilog iz PVO uz supoziciju, kratku procenu iz PVO, predlog za PVO i prema potrebi — borbeno naređenje.

Svaki od ovih dokumenata treba da sadržajem obezbedi razmatranje onih pitanja koja će se najčešće pojavljivati u datoj operativnoj situaciji.

Iako će sadržaj radnih i borbenih dokumenata umnogome zavisi od operativne situacije, uslova za razradu zadatka i dr. njihov sadržaj će gotovo redovno morati da obuhvati neka osnovna pitanja i probleme PVO, bez kojih dokument ne bi bio potpun, odnosno bez čije celovite obrade ne bi bio postignut potpun nastavni cilj i odgovarajući stepen obuke.

Prihvatajući ova iskustva kao realna i polazeći od njih, u članku ću navesti sadržaj navedenih dokumenata za koje se može smatrati da će manje-više odgovarati svim operativnim situacijama.

SADRŽAJ PRILOGA IZ PVO UZ OSNOVNI ZADATAK

Prilog za PVO (kao i prilozima ostalih rodova, službi i vidova) redovno se radi u svim taktičkim zadacima za armiju, bez obzira na to da li se predviđa posebno izučavanje problematike PVO ili ne. Ovo je potrebno zbog toga jer bi bez podataka koji se daju u ovom prilogu bilo teško ceniti situaciju i doneti odluku o upotrebi jedinica armije. Ukoliko se predviđa izučavanje problema PVO u datoj operaciji, podaci iz PVO treba da su širi i precizniji tako da rešavaocu omoguće sagledavanje svih podataka koji bi u takvoj situaciji već znao i onih koje bi saznao od pretpostavljenog organa PVO, odnosno

praćenjem situacije u vazduhu, ili konsultovanjem drugih organa u komandi itd. Zato ovaj prilog najčešće treba da sadrži sledeće podatke:

a) *O avijaciji neprijatelja* (ukoliko se u zadatku posebno ne obrađuje vazduhoplovni prilog)¹ i to: o jačini i baziranju avijacije, vrsti i tipovima aviona, TT-podaci o novim avionima, načinu i taktici dejstva avijacije u ranijim situacijama i sl.

b) *O jedinicama PVO u zoni armije*: o njihovom stanju i formaciji (ako nije poznata), dotadašnjim zadacima, rasporedu, vatre-
nim mogućnostima, organizaciji komandovanja, obaveštavanju (VOJ-VOJIN) itd. Ovi podaci se u potrebnom obimu daju odvojeno: za jedinice teritorijalne i PVO; za neposredno potčinjene jedinice PAA i PAR i jedinice ojačanja; za jedinice PAA u potčinjenim združenim i rodovskim jedinicama (sastav i kalibar); za rađničke baterije LPAA i za jedinice LPAA i jedinice LPAA na aerodromima.

c) *O merama PVZ* koje su do tada preduzete u zoni armije-korpusa od teritorijalnih jedinica itd.

d) *O dotadašnjoj organizaciji sadejstva* između jedinica PVO u zoni izvođenja operacije i za obezbeđenje leta (preleta) sopstvene avijacije.

Na kraju se daje *zadatak za rešavaoce* — ako je to potrebno posebno istaći.

Ukoliko ovi podaci odražavaju pravu sliku stanja i mogućnosti neprijateljske avijacije i stanja i mogućnosti sopstvenih jedinica PVO u datoj situaciji, rešavalac će iz takvih podataka i opšte situacije na frontu moći realno sagledati mogućnosti i konkretno rešenje problema PVO, kao i u stvarnim ratnim uslovima.

Ovi podaci mogu se u celini obraditi u vidu teksta ili se delom mogu predstaviti grafički, na posebnim shemama ili ucrtavanjem na kartu početne situacije (kartu obostranog rasporeda).

SADRŽAJ ZAKLJUČAKA IZ PROCENE I PREDLOG ZA PVO

Zaključci iz procene i predlog za PVO spadaju u radne dokumente koji se obično pismeno obrađuju samo pri sastavljanju zadatka. Ovo je potrebno zbog toga što predstavljaju neophodne pokazatelje za daljnu razradu zadatka i služe kao osnova za analizu i ocenu rada i razrađivača i rešavaoca. Radi detaljnije analize i ocene rada rešavaoca ponekad je potrebno da se procena i predlog pismeno oforme (naročito u školama).

Bez obzira na to da li će se procena ili predlog obrađivati pismeno ili usmeno, njihova obrada je svakako najvažnija etapa u razradi, odnosno rešavanju zadatka. Kroz njihov sadržaj treba obraditi analizu određenih pitanja (problema) ili predložiti odgovarajuće

¹ Obično se posebno obrađuje vazduhoplovni prilog u kome se obrađuju svi navedeni podaci o neprijatelju, pa i o sopstveno teritorijalnoj PVO, a na koje se podatke tada poziva starešina koji radi prilog PVO.

mere i postupke za organizovanje PVO, bez čijeg celovitog zahvatanja nije moguće uvek postići nastavni cilj.

Da bi se došlo do što realnijih i potpunijih *zaključaka iz procene situacije (PVO)* neophodno je u toku procene obuhvatiti sledeća pitanja:

a) Shvatanje zadatka, gde treba razmotriti osnovne zadatke koji stoje pred PVO u datoj operativnoj situaciji, osnovne mogućnosti i raspoloživo vreme za njihovo realizovanje, prioritetne postupke jedinica PVO (određivanje hitnih zadataka, upućivanje pripremih naređenja) itd.

b) *Procenu neprijatelja* — (na zemlji i u vazduhu) gde se posebno razmatraju sledeća pitanja:

— dejstvo neprijatelja na zemlji i mogućan uticaj na organizovanje PVO;

— jačina, način dejstva i borbena sredstva koja će neprijateljska avijacija angažovati i po kojim objektima — ciljevima u zoni armije, u koje vreme, sa kojih pravaca, zatim mogućni rejoni za vazdušne desante itd.

c) *Procenu sopstvenih snaga (mogućnosti)* u okviru kojih treba posebno razmotriti sledeća pitanja:

— procenu objekata (jedinica) u zoni armije sa stanovišta važnosti i osetljivosti u borbi, mogućnosti zaštite od napada iz vazduha sopstvenim sredstvima i dejstvom jedinica susedne PVO; koji objekti (jedinice) imaju prioritet za PVO, sa koliko i kojim sredstvima ih treba braniti (ojačati), za koje vreme itd.;

— mogućnosti i potrebe VOJ, stanje i mogućnosti VOJIN u zoni izvođenja operacije, stanje i mogućnosti angažovanja sopstvenih organa i sredstava VOJ i njihovi konkretni zadaci, način obaveštavanja jedinica koje nemaju centar PVO, prikupljanje podataka od susednih i ostalih organa VOJ i sl.;

— stanje i mogućnosti jedinica PVO: broj, stanje i mogućnosti raspoloživih jedinica PVO i zadatke koje trenutno izvršavaju, mogućnost njihovog angažovanja (po vremenu, prostoru, dometu, pokretljivosti i sl.) za PVO predviđenih objekata (jedinica), vreme angažovanja na izvršenju određenog zadatka i gotovost za dejstvo, koja pitanja treba rešiti u okviru organizacije sadejstva, a koja u okviru komandovanja i snabdevanja, koje mere PVZ treba organizovati i koje jedinice i u koje vreme to treba da organizuju — preduzmu.

d) *Procenu zemljišta i posebno vremena*, koje se ceni kao prostor, doba dana i godine i atmosferska pojava. Procena zemljišta obuhvata pitanja koja utiču na verovatno dejstvo neprijateljeve avijacije i na mogućnost rasporeda i dejstva jedinica PVO. Zemljište i vreme mogu se ceniti i uporedo sa procenom i razmatranjem ostalih elemenata situacije.

Na kraju procene izvlači se *opšti zaključak* koji predstavlja kratak rezime svih elemenata i obično obuhvata: najverovatniju fizionomiju i taktiku dejstva neprijateljeve avijacije u zoni armije (osnovne snage, težišne pravce upotrebe, vrste aviona, jačinu gru-

pa, objekte napada, vreme napada i ubojna sredstva itd.); jedinice koje treba ojačati i objekte koje treba braniti, kao i jačinu jedinica PAA potrebnih za to; način organizovanja VOJ; koja pitanja i kako treba rešiti iz organizacije sadejstva, komandovanja i snabdevanja; koje mere PVZ treba primeniti; koje zahteve izneti komandantu, ostalim i pretpostavljenim organima PVO itd.

Opšti zaključak čini osnovu za donošenje predloga za PVO, odnosno za rešavanje osnovnih pitanja o kojima se odlučuje u neposrednom kontaktu sa organima rodova i vidova.

Ovde su izneta samo neka najosnovnija pitanja koja se u procesu procene razmatraju. Zaključci iz procene mogu biti potpuni i realni jedino ako rešavalac ima dovoljno podataka (u prilogu iz PVO i u zadatku) koji će mu omogućiti da, uz sopstveno poznavanje problematike PVO i njenu pravilnu analizu, nađe najcelishodnija rešenja za organizovanje PVO. Ovu okolnost razrađivač zadatka treba stalno da ima na umu i da u zadatku obezbedi dovoljno potrebnih podataka. Međutim, oni treba da budu predstavljeni tako da ne otkrivaju, odnosno ne sugerišu mogućna rešenja organizacije PVO.

Predlog za PVO treba da obuhvata sledeća pitanja:

a) *Način organizovanja VOJ* za potrebe armije. Ovde se predlaže koji centar VOJ (armije ili VOJIN) treba redovno slušati, a kada preći na slušanje drugog centra (ako dođe do prekida u radu centra VOJIN i sl.), gde razviti centar PVO, koji su zadaci jedinica PVO koje raspolazu organima i sredstvima VOJ (osmatračkim radarima i vizuelnim osmatračkim stanicama), koje združene i rodovske jedinice će se osloniti na dopunske izvore VOJ (od elemenata VOJIN do jedinica PVO), kako obavestavati one potčinjene jedinice koje nemaju sopstveni centar PVO, kako se koristiti podacima osmatranja dobivenim od partizanskih i drugih jedinica u pozadini neprijatelja itd.

b) *Podelu i upotrebu jedinica PVO* gde se predlažu i regulišu sledeća pitanja: koje jedinice ojačati sredstvima PVO (zadatak i vreme); koje objekte treba braniti, sa kojim zadatkom, kojim sredstvima i za koje vreme; upotreba LA (ako je angažovana i za PVO jedinice) za koje zadatke, jačina grupa, način dejstva i vreme; manevar pojedinim jedinicama PVO u toku borbenih dejstava (po fazama — etapama operacije); kako regulisati organizaciju sadejstva, komandovanja i snabdevanja i vreme gotovosti pojedinih jedinica PVO (ukoliko se razlikuje od vremena gotovosti ostalih jedinica).

c) *Primenu mera PVZ* — tj. predlaganje odgovarajućih mera zaštite koje treba primeniti na pojedinim prostorijama ili u jedinicama, kao npr.: zabrana kretanja ili zadržavanja na pojedinim komunikacijama ili njihovim deonicama, izrada posebnih skloništa, primena veštačkog maskiranja itd.

d) *Zahteve ostalim rodovima (vidovima) i službama* — koji se iznose u predlogu samo ako se sa organima tih rodova — službi nije mogla postići saglasnost u neposrednom kontaktu, ili je za odobrenje nekog zahteva bila potrebna saglasnost komandanta. Ti zahtevi obično obuhvataju traženje pomoći od inžinjerije, pozadine, lovačke avijacije i sl.

Ovakav sadržaj predloga predstavlja načelan okvir od koga će često biti odstupanja, što će zavisiti od operativne situacije, zahteva komandanta, metoda rada štaba i drugih okolnosti.

U nastavnoj praksi (najčešće u školama) ponekad se primenjuje metod obrade i podnošenja predloga PVO sa obrazloženjem. U tom slučaju i obrada potrebnih dokumenata u elaboratu biće nešto drugačija. Sadržaj predloga biće uglavnom kao što je to već izneto, jedino će se, umesto zaključaka iz procene PVO, u nešto kraćem obimu obraditi — obrazloženje predloga. Obrazloženje procene (koja se vrši na isti način kao i ranije) samo je nešto kraće i obuhvata: verovatno dejstvo neprijateljske avijacije i njen uticaj na organizovanje PVO; zbog čega su odabrani predloženi objekti (jedinice) za PVO; zašto se predlaže data organizacija PVO i šta se njome postiže; i zašto se postavljaju određeni zahtevi drugim rodovima (vidovima) i sl.

SADRŽAJ PLANA I NAREĐENJA PVO

Plan i naređenje za PVO su jedina dva dokumenta iz PVO (trupa) koja su obrađena u Komandno-štabnoj službi (KŠRS). Zato na prvi pogled ne bi bilo ni potrebno razmatrati njihov sadržaj. Međutim, kad se sagleda taj sadržaj vidi se da ovi dokumenti, bar prema dosadašnjoj praksi i iskustvima, ne odgovaraju potpuno potrebama jedinica PVO.

Plan PVO je najvažniji i najkompleksniji borbeni dokument iz PVO koji se obrađuje u armiji i korpusu. On predstavlja prilog planu operacije i službi za plansko provođenje PVO u pripremnom periodu i u toku operacije.

Dosadašnji sadržaj plana PVO znatno je proširen odredbama nove KŠRS. Uvođenje nekih novih elemenata u njegov sadržaj, kao što su zaključci iz procene avijacije, zadatak i zamisao organizacije PVO, daje mu širu osnovu i čini ga najpotpunijim i celovitim dokumentom PVO.

Međutim, u sadašnjem sadržaju plana ima jedan novi element koji je važan jer se njegovom obradom zamenjuje do sada samostalan i važan dokument PVO (bar u armiji) — plan sadejstva. Naime, odredbama KŠRO predviđeno je da se u plan PVO unose i podaci sadejstva, ali se ne kaže koje treba uneti i na osnovu čega. Dok je unošenje podataka sadejstva u plan PVO korpusa i divizije KoV i ranije bilo uobičajeno, u armiji je obično plan sadejstva rađen kao poseban dokument (grafički i tekstualno). U njemu su regulisani zadaci jedinica PVO i sopstvene avijacije u borbi sa ciljevima u vazduhu, odnosno u toku leta (preleta) sopstvene avijacije kroz vazdušni prostor u zoni armije. Ne ulazeći u ovom članku u razmatranje potrebe za izradom plana sadejstva kao posebnog do-

kumenta u armiji,² mislim da je nužno istaći koje bi podatke iz sadejstva trebalo obraditi u ovako koncipiranom planu PVO. Prema dosadašnjim iskustvima, između avijacije, teritorijalne i trupne PVO trebalo bi rešiti i planom regulisati sledeća pitanja: a) način podele ciljeva između PAR (srednjih i lakih) i između PAR i PAA, zatim između PAR i PAA s jedne, i LA, s druge strane (po visini, pravcu, jačini grupa itd.); b) način obezbeđivanja (sigurnosti) leta sopstvene avijacije (način najave leta i raspoznavanja sopstvene avijacije, određivanje koridora leta ili ograničavanje leta avijacije ili dejstva PAA i PAR u pojedinim periodima, zonama ili visinama itd.); c) način organizovanja sadejstva u okviru organizacije VOJ i VOJIN (raspored sredstava, vreme i način premeštanja, međusobna izmena podataka osmatranja itd.); i d) postupci u slučaju vanrednih događaja (prekida rada elemenata VOJIN, gubitaka jedinica PAR) i ako se divizija PVO delimično ili u celini stavi pod komandu armije i slično.

Sadržaj plana PVO koji je predviđen KŠRS čini ovaj dokument znatno obimnijim nego ranije, pa se grafička obrada mora raditi na kartama razmere 1 : 300.000.

Naređenje za PVO koje je dato u KŠRS ne odgovara potpuno praksi i potrebama jedinica PVO. Naime, u dosadašnjoj praksi, naređenje za PVO smatrano je kao dokument prvenstveno namenjen potčinjenim, združenim i rodovskim jedinicama radi detaljnijeg sagledavanja njihovih zadataka u okviru organizovanja PVO. Otuda je i proizlazio sadržaj ovog naređenja. S pravom se smatralo da takvo naređenje ne može zadovoljiti potrebe jedinica PVO, pa im je izdavano posebno naređenje koje je obuhvatalo sva pitanja koja su za druge jedinice određivana borbenom zapovešću. Ovo je nametala praksa, jer je uočeno da prikupljanje svih potrebnih podataka od rodovskih jedinica teče sporo i da komande tih jedinica teško ostvaruju brz i potpun uvid u čitav kompleks svojih zadataka i postupaka. Zato se smatralo celishodnijim da sve te podatke prikupi načelnik roda (u ovom slučaju načelnik PVO) i da ih u vidu posebnog naređenja, posle komandantove odluke, dostavi svojim jedinicama. Međutim, ako se ovaj raniji princip prema odredbama KŠRS sada menja i naređenje za PVO odnosi i na jedinice PAA i PAR, njegov bi sadržaj trebalo proširiti unošenjem novih podataka (izviđanje, obezbeđenje i drugo), potrebnih ovim jedinicama da bi mogle brzo i potpuno izvršavati dobijene zadatke.

Pripremno naređenje, kao dokument za obuku starešina i komandi u PVO, retko se koristi. Međutim, baš taj dokument treba da nađe široku primenu u jedinicama i organima PVO. Okolnost što organ PVO neće uvek moći da na vreme dostavi jedinicama svu po-

² S obzirom na to što će se vazдушnim prostorom u zoni armije koristiti velik broj avio-jedinica, što će u dejstvu na ciljeve u vazduhu učestvovati različita borbena sredstva i jedinice PVO (PAA, RAP, LA u sastavu trupne ili teritorijalne PVO), smatram da i dalje ostaje potreba da se plan sadejstva radi kao poseban dokument, makar samo u tekstualnom obliku, iz koga bi se kasnije unosili podaci u plan PVO, odnosno dostavljali potčinjenim jedinicama.

trebnu dokumentaciju, a one svoje zadatke moraju izvršavati u vrlo kratkom vremenu (redovno jedinice PAA—PAR moraju biti gotove za dejstvo znatno pre od objekata čiju odbranu organizuju), pa će potreba za pripremnim naređenjima biti vrlo česta, a njegov sadržaj će proizlaziti iz namene. Razrađivači zadataka i rukovodioci obuke trebalo bi da korišćenju ovog dokumenta posvete znatno veću pažnju nego do sada.

UNOŠENJE POTREBNIH PODATAKA IZ PVO U ZAJEDNIČKE BORBENE DOKUMENTE

Nije redak slučaj da se ovaj deo podataka, pri sastavljanju i rešavanju zajedničkih operativnih zadataka, zaboravlja ili ne obrađuje potpuno. Od toga trpi kvalitet obuke, a posebno iz PVO. Zato ovome treba posvetiti jednaku pažnju kao i obradi svih ostalih delova zadatka.

Potrebni podaci iz PVO obično se unose u sledeće zajedničke dokumente:

U borbenu zapovest (direktivu) unosi se tačka o PVO i to ako se ne piše naređenje za PVO. U KŠRS u zapovesti komandanta armije-korpusa dat je sadržaj tačke o PVO koji je previše uopšten. Naime, u praksi se nametala potreba da se u ovoj tački konkretnije regulišu pojedini zadaci iz PVO. Ona treba da obuhvati sledeće elemente: 1) iz organizacije VOJ: koji centar VOJIN slušati, a kada i kako slušati centar PVO armije, kako organizovati obaveštavanje jedinica koje nemaju svoj centar PVO, zadatak organa VOJ u potčinjenim jedinicama PVO; 2) iz podele i upotrebe jedinice za PVO:³ koje jedinice organizuju odbranu objekata i za koje vreme i vreme gotovosti jedinica; i 3) iz primene mera PVZ: koje mere i kada primeniti, odnosno kojim merama treba dati prioritet ne nabrajajući sve (poznate) mere PVZ.

U plan operacije unose se podaci o rasporedu najvažnijih jedinica PVO (npr. PAR i SPAA) i podaci (tabelarni) o ojačanjima potčinjenih jedinica, jedinicama PVO i sl.

U plan PDO unose se podaci za snage i sredstva PVO čije se učesće predviđa u PDO (na određenom rejonu — prostoriji) i njihovim zadacima.

U plan operativnog maskiranja unose se podaci o zadacima jedinica PVO, merama i postupcima koje one preduzimaju (lažni raspored i upotreba jedinica, dejstva po posebnom planu obmanjivanja itd.).

³ U tački PVO ne navode se one jedinice koje su pridate potčinjenima, jer se navode u tački o tim jedinicama. U tački PVO navode se i osnovni zadaci LA ako učestvuju u PVO jedinice.

Kao što je poznato, supozicijama se obrađuje operativna situacija u određenoj fazi (etapi) operacije i od rešavaoca se zahteva da da kratku procenu i odluku o daljnim postupcima jedinica u datoj situaciji. Zato se u tekstu koji se daje rešavaocu (pored opšte situacije na frontu) daju i potrebni podaci o dejstvu i stanju rodova (vidova) u službi. Zbog toga se uz opšti tekst obrađuju i odgovarajući rodovski prilozi, a među njima i *prilog iz PVO*. Na osnovu odgovarajuće procene PVO rešavalac treba da pripremi *predlog za PVO* i, prema potrebi, izda jedinicama *borbeno naređenje*. To znači da razrađivač treba u zadatku da razradi istu dokumentaciju iz razloga već navedenih pri izradi osnovnog zadatka.

Prilog iz PVO u supozicijama ima isti cilj kao i u toku pripreme borbenih dejstava, ali su podaci koji se u njemu daju kraći i konkretniji. Ovo je zbog toga što rešavalac već zna opšte podatke iz PVO, te prilogom u supoziciji treba dati samo podatke o promenama u PVO. A one bi logično nastale u onom periodu za koji se vrši operativni skok. Zato prilog iz PVO u supoziciji obično treba da sadrži sledeće podatke:

— izmene koje su nastale u jačini, baziranju i taktici neprijateljeve avijacije, ili se ukazuje na tekst priloga iz RV koji te podatke obrađuje;

— momentalan raspored i zadatke jedinica PVO u zoni armije (ali samo za one čiji je zadatak izmenjen dinamikom dejstava u proteklom periodu) i njihovo stanje (gubici, popunjenost i sl.);

— ostale podatke koji bi mogli uticati na procenu iz PVO, kao što su broj oborenih neprijateljskih aviona i helikoptera, promene u organizaciji sadejstva, u snabdevanju i sl.

Pored iznošenja tekstualnih podataka, deo tih podataka može se ucertati na kartu obostrane situacije kada se ona daje uz tekst supozicije. Obično se na kartu ucertavaju podaci o rasporedu pojedinih teritorijalnih jedinica PAA, PAR, elementi VOJIN i sl., jer se time omogućava rešavaocu da brže pronade potrebne podatke koje bi u ratnoj situaciji inače redovno vodio na svojoj radnoj karti.

Predlog za PVO obuhvata ista pitanja kao i predlog koji se donosi u toku pripreme operacije, s tim što je ovde znatno kraći i konkretniji. Na osnovu kratke procene situacije podnosi se predlog šta, kada i kako treba menjati u organizaciji PVO armije. Sadržaj predloga u osnovi će zavisiti od situacije i potreba (zahteva) komandanta, te će u predlogu (referisanju) rešavalac obraditi ona pitanja koja mu komandant odredi za tu situaciju.

Borbenim naređenjem jedinicama PVO saopštavaju se novi zadaci (novi objekt, vreme organizovanja odbrane i dr.), te će i njihov sadržaj proizlaziti iz konkretne operativne situacije i zadatka jedinice.

U ovom kratkom i uprošćenom razmatranju obuhvaćeni su svi oni radni i borbeni dokumenti iz PVO koji se najčešće obrađuju pri sastavljanju i rešavanju zadataka u armiji. Međutim, ponekad će

situacija zahtevati obradu i nekih drugih dokumenata, a u izvesnoj meri i na drugi način. Bitno je da se obradom tih dokumenata obezbedi realizovanje nastavnog cilja.

Jasno je da se svi dokumenti koje obrađuje razrađivač ne daju rešavaocu u toku rešavanja zadatka (daju se samo prilozi uz osnovni zadatak i supozicije), pa se može postaviti pitanje — zbog čega ih treba raditi? Detaljna i potpuna obrada svakog pojedinog dela zadatka važan je preduslov za njegovu obradu u celini. Obrada svih elemenata zadatka obezbeđuje rukovodiocu nastave potpuniji i objektivniji uvid u obim i kvalitet rada rešavaoca i, na kraju, obrađena dokumentacija može se iskoristiti i na taj način što će se po završenoj nastavi dati rešavaocu kao očigledan primer kako je neka (ili sva) pitanja trebalo u datoj situaciji najpribližnije obraditi — rešiti. Svakako da navedene okolnosti zahtevaju od razrađivača da odlično poznaje probleme PVO i da njegova varijanta obrade dokumentacije (u nastavnom i operativnom pogledu) bude u datoj situaciji i najbolja, a to znači argumentovano obrađena.

Pukovnik
Miljenko SRŠEN